

Halászzati Lapok

A Magyar
Mezőgazdaság
melléklete

XII. évfolyam

2011

május

A Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége
információs és marketing hírlevele

SZERKESZTI: Szerkesztő Bizottság • FELELŐS SZERKESZTŐ: Hajtun György

A közgyűlésre készült fel az elnökség

A Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetségének (MAHAL) elnöksége április 27-én, Ócsárdon ült össze, hogy az elkövetkezendő időszak tennivalót megbeszélje. Három napirendi pontot tárgyaltak meg az elnökség tagjai, s az állandó meghívottak.

Németh István elnök és Orosz Sándor igazgató tájékoztatta az elnökséget és az állandó meghívottakat a legutóbbi elnökségi ülés óta eltelt időszak fontosabb eseményeiről és intézkedéseiről. Megvitatták a „Magyar Természetes-vízi Halászati Stratégia” tervezetét, állásfoglalás született a stratégia kialakításának további menetéről. A tervezetet Urbányi Béla tanszékvezető (SZIE Gödöllő) terjesztette elő. Döntött az elnökség a közgyűlés összehívásával kapcsolatos kérdésekről, és meghatározták a napirendi pontokra tett javaslatot (előadók: Németh István elnök, Orosz Sándor igazgató).

Az első napirendi pont keretében az igazgató elmondta, hogy idén is lesz minőségi ponty tenyésztés támogatás. A szövetség kezdeményezésére az agrártermelők számára nyújtandó támogatásban a halasok is részesednek. A kormány részéről pozitív válasz született, hiszen a március 16-i kormányhatározat szerint kedvezményes hitelt vehetnek fel a tógazdák is – 2 százalék kamattámogatás, a rendelkezésre állási költség fele – de a „de minimis” támogatásból kell fizetni! Ez azt jelenti, hogy minden halász kedvezményes hitelfelvétele csökkenti a minőségi pontytenyésztési támogatást. Az állattartóknak 5 milliárd forint a teljes keretösszege.

Közös jegyet adott ki a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt., és a MAHAL Országos horgászjegyhez vízterületet biztosító tagozata. Németh István tárgyalt a MOHOSZ új tisztségviselőivel arról, hogy a két szövetség 2012-ben ismét kiadja a közös jegyet. Ugyancsak az elnök ismertette a HOP 3. tennivalókról tartott megbeszélés eredményeit. Ez a tanácskozás Gödöllőn, a Szent István Egyetemen zajlott, április 19-én.

Németh István elnök

Élénk és hosszas vita zajlott a „Magyar Természetes-vízi Halászati Stratégia” tervezetéről. Urbányi Béla hangsúlyozta, hogy olyan stratégiát kell készíteni, amelyet a szövetség tagjai elfogadnak, magukénak érznek. Ezért az elnökség úgy döntött, hogy a május végére összehívott közgyűlésen előzetes tájékoztató hangzik el a stratégia tervezetéről, és tagozati üléseken, az elhangzott vélemények alapján öntik végleges formába a stratégiát.

A harmadik napirendi pontban az igazgató előterjesztette a közgyűlés napirendjére vonatkozó javaslatokat. A törvényi és alapszabályi előírások betartása, valamint a közgyűlés és az elnökség korábbi állásfoglalásai értelmében a májusi közgyűlésnek a következő ügyekkel kell foglalkoznia:

- az elnökség évi beszámolójának elfogadása;
- a költségvetés végrehajtásának, valamint a mérlegnek az elfogadása;
- új tagdíjrendszer;

Tartalom:	
A Magyar Természetes Vízi Halászati Stratégia	2
Gyógyszeres kutatások	3
A Halászati Tudás Transzfer Program az ágazat fejlesztéséért	4
Halgazdálkodás és közhasznú tevékenység	6

Orosz Sándor igazgató

d) a dinnyési tógazdaság gazdasági társasággá szervezése a budapesti székház értékesítéséből befolyó összeg felhasználásával;

e) a „Magyar Természetes-vízi Halászati Stratégia”.

Az elnökség elfogadta a javaslatot, hogy egy olyan tagdíjrendszert dolgoz ki az apparátus, amely összességében 10 százalékkal csökkenti a jelenlegi tagdíjakat. A csökkentés differenciált lesz, ami azt jelenti, hogy a 100 hektár alatti tógazdaságok tagdíjai nagyobb mértékben csökkennek, mint a nagy tógazdaságoké. Az új tagdíjrendszer-javaslatról a végső szót a közgyűlés mondja ki.

A dinnyési tógazdaság gazdasági társasággá szervezésével – a budapesti székház értékesítéséből befolyó összeg felhasználásával – kapcsolatban április 19-én értekezletet tartottak a halászati termelőszövetkezetek és jogutódjaik képviselői, akik a következő közös álláspontot alakították ki. „A halászati termelőszövetkezetek és jogutódjaik

A közgyűlésre készült fel az elnökség

(a továbbiakban együtt: Alapítók) képviselői egyetértettek a MAHAL elnökségének törekvésével, hogy az érdek-képviselési tevékenység megújítása, modernizálása érdekében és keretei között a MAHAL vagyont és gazdálkodását érintő – célszerűségében nem vitatható – változtatások megtörténjenek. Az Alapítók kéri, hogy az elnökség a változtatásokhoz szükséges közgyűlési döntéseket megalapozó előterjesztéseibe a következő együtt kezelendő szempontokat (feltételeket) építse be:

1. A székház és a leendő társaságba apportként bevihető dinnyési ingatlanok (kivett területek) értékét igazságügyi szakértői értébecslés alapján kell meghatározni. A székház értékesítése során az így megállapított értéket minimálárként kell kezelni.

2. A közgyűlés határozatlanlag biztosítson

elővásárlási jogot a székházra az Alapítók számára.

3. A megcélzott dinnyési korszerűsítések és fejlesztések, valamint ezek értéke kerüljön rögzítésre (fejlesztési terv).

4. A kft alapításában a MAHAL mellett – egyéni elhatározás alapján, cégenként 100 000 (egyszázezer) Ft készpénz befizetésével – az Alapítók is kft.-tagként vehessenek részt.

Az Alapítók vállalják, hogy a fentieket tartalmazó előterjesztéshez az Alapszabály IV. fejezetének 10. pontjában megjelölt jognyilatkozatukat az ügyekről döntést hozni hivatott közgyűlés előtt megadják.

Az Alapítók felkéri és megbízza *Tatár Tamást*, hogy a vonatkozó döntések előkészítése során az Alapítók e közös álláspontját a megismert szempontok alapján képviselje. A

MAHAL alapszabályának előírása értelmében: „A Halászati Termelőszövetkezetek Szövetségétől leltár szerint átvett és ekként nyilvántartott vagyontárgyak felett csak a halászati termelőszövetkezetek (jogutódjaik) egyhangú egyetértésével hozható érvényes döntés.” A dinnyési Ivadékevelő Tőzsgazdaság és a Vöröskő utcai ingatlan ügyében tehát megkerülhetetlen e tagi kör véleményének és szándékainak megismerése. Nélkülük vagy akaratuk ellenére e vagyontárgyak ügyében érvényes döntések nem hozhatók. Erre tekintettel szükséges, hogy az elnökség kialakítsa álláspontját az Alapítók közötti feltételeiről. Az elnökség elfogadta az Alapítók álláspontját és a tervezett szervezeti, személyi és gazdálkodási változtatásokat ennek megfelelően terjeszti a közgyűlés elé.

H. Gy.

A Magyar Természetes Vízi Halászati Stratégia

„Annyi bizonyos, hogy a halászat a magyarságnál már ősi korban is valódi népfoglalkozás volt; erről tanúskodik azoknak a vonatkozásoknak sora is, mely a magyar ember és a hal között fennáll, s a melynek itt a helye.” Herman Ottó, 1887

A halászat legősibb foglalkozások közé tartozik, és ezen ősi szakma jelentőségét fogalmazta meg az idézett gondolatokkal a XIX. sz. végén a nagy magyar természettudós-gondolkodó, Herman Ottó is.

Fejlődését nem vizsgálhatjuk a múltjának megismerése és értékelése nélkül. A 19–20. században az emberiség olyan mértékben megváltoztatta a természeti környezetét, hogy a hagyományos természetes vízi halászat gyakorlatilag eltűnt Európában. A helyi érdekek, a halászat, a természetszerű gazdálkodás megőrzése gyakran háttérbe szorult a gazdasági fejlesztések érdekeivel szemben, aminek elkerülhetetlen következményei lettek. Természetes vízi halászatunk jelenlegi gondjai nagyrészt innen erednek. A múltat helyesen értelmezve végig kell gondolnunk, hogy a jelenlegi természeti, gazdasági és társadalmi környezetben milyen megoldásokat találhatunk a kihívásokra.

A Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége (MAHAL) tömöríti magába a legtöbb olyan jellegű gazdasági szervezetet, melyek természetes vízi halgazdálkodással foglalkoznak, így érzik és értik azokat a gondokat, melyek a fentiekben megfogalmazásra kerültek.

Ezen igényekre reagálva a Szövetség megbízta a SZIE MKK-KTI Halgazdálko-

dási tanszékének kollektíváját a stratégia előkészítésével.

A stratégia főbb területei

Történelmi háttér: Bemutatjuk a természetes vízi halászat történelmi háttérét, kitérve a dicső múltra, bemutatva hazánk egykor legendás halbőségét. Targyaljuk ebben a fejezetben az ártéri vagy fokgazdálkodás halászati jelentőségét, a folyószabályozások hatását a természetes vízi halászatunkra, és az egyéb halfogást csökkentő okokat. Elemezzük a horgászszervezetek vs. természetes vízi halászat kapcsolatrendszerét és az EU-csatlakozás hatásait a természetes vízi halgazdálkodásra.

A természetes vízi halászat jelentősége: Ebben a fejezetben a magyar halászati ágazat egészének elemzéséből levezetve mutatjuk be a természetes vízi halászat szerepét, elemezzük az elmúlt évek halászati és horgászati fogásait, valamint vizsgáljuk vizeink haleltartó képességének változását az 1998–2005 közötti időszakban.

A belvízi halászat helyzete az EU-ban fejezetben a néhány hasonló természetes vízi halászati jelleggel bíró országban tapasztaltakat mutatjuk be, kiemelve a pozitív és negatív tényezőket, rávilágítva a problémákra és az ezek megszüntetésére tett erőfeszítésekre.

A természetes vízi halgazdálkodás jelenlegi helyzetét tárgyaló fejezetben vizsgáljuk a halászati tevékenységet végzők jogállását, a rendelkezésre álló eszközöket, az értékesítési lehetőségeket, az előírt telepítési tervek betartását és betarthatóságát. Ebben a fejezetben szerepeltetjük az országos problémát jelentő madáreltartó képesség analízisét, az orvhalászat-orvhorgászat problémakörét, a horgász-halász ellentét vélt vagy

valós kérdéseit. Ezen kívül a vízminőség mint kardinális probléma is itt kerül elemzésre.

A kitérési pontok és fejlesztési lehetőségek fejezetben a természetes vízi halászat SWOT-elemzését, ennek eredményeit tárgyaljuk, a hagyományos erősségek – gyengességek – veszélyek – lehetőségek tengelyek mentén.

Az egyik kiemelt fejezete a dokumentumnak a **stratégiai lépések és feladatok meghatározása** a természetes vízi halgazdálkodásban. Ehhez szükséges meghatározni a különböző tevékenységeket (cselekvési terv), valamint kiemelt hangsúlyt kapnak a marketingkérdések és -feladatok is (a természetes vízi halászat PEST-elemzése, belsőkörnyezet-analízis stb.).

A stratégia első verzióját a MAHAL elnöksége az elmúlt megbeszélésén áttekintette, és kritikai észrevételeit jelezte a Halgazdálkodási tanszék kollektívájára felé. A következő lépésben, a hiányosságok és módosítások bevezetését követően a MAHAL tagozati ülésein a tagszervezetek is elmondják véleményüket az anyagról. Ezzel párhuzamosan azokkal a szervezetekkel is megkezdődik az egyeztetés, valamint párbeszéd, melyek tevékenységei markáns hatással vannak a természetes vízi halászat működésére (vízügyi hatóságok, környezet- és természetvédelmi szervezetek, horgász szervezetek és szövetségek).

A közös gondolkodás végén, a MAHAL-elnökség és a stratégiaalkotók reményei szerint olyan komplett anyag készül, melyet a MAHAL-közgyűlés elfogad, és az elkészült anyagot továbbítani lehet az ágazat minisztériumi képviselői felé.

Dr. Urbányi Béla

Szent István Egyetem, MKK-KTI,
Halgazdálkodási tanszék, Gödöllő

Gyógyszeres kutatások

A gyógyszerek óriási hatást gyakorolnak az emberiség fejlődésére, segítik az egészségesebb és hosszabb élet elérését. Hatóanyagaik ugyanakkor erős vegyszerek, amelyeknek fő hatásuk mellett nem várt mellékhatásai is vannak. Nem meglepő tehát, hogy a gyógyszerek hatóanyagai újabban környezeti szennyezőanyagként is jelentkeznek, amelyek lehetséges káros hatásait még nem derítették fel. A gyógyszerek nagyrészt szintetikus vegyszerek, amelyek feladata, hogy gyógyszeres választ váltsanak ki a szervezet meghatározott célterületein. Érthető módon ahhoz, hogy eljussanak a szervezeten belül a célterületre, megfelelő kémiai stabilitásra van szükségük. Kémiai stabilitásuk ugyanakkor veszélyforrás is: a nem megfelelő szennyvízkezelés során a környezetbe kikerülő hatóanyagok, lassú lebomlásuk miatt, környezet- és természetkárosítóként lépnek fel.

A citosztatikumok a rákos megbetegedések kemoterápiás kezelése során használt hatóanyagok, amelyek gátolják a tumorsejtek osztódását. Genotoxikus (DNS-t károsító) hatásuk miatt igen veszélyes anyagok, ugyanakkor a környezetre és emberi egészségre gyakorolt hatásuk kis mértékben kutatott terület. Környezeti előfordulásukat és elterjedésüket már csak azért sem tanulmányozták kimerítően, mivel más gyógyászati hatóanyagokhoz képest csak kis mennyiségben alkalmazzák őket. A kimutatásukra alkalmas, rendkívül érzékeny vizsgálati módszerek fejlesztésére így kevés energiát fordítottak. Az emberi szervezetre gyakorolt közvetlen hatásuk természetesen jól ismert, hiszen e nélkül a gyógyszerek engedélyeztetésére sem került volna sor, azonban a nem célszervezet élőlényekre gyakorolt hatásuk adatai és a környezeti szennyezés során fellépő, hosszú távú expozícióra vonatkozó kutatások a mai napig hiányoznak. A citosztatikum-maradványok a környezetben, szélsőséges esetekben, a fogékony rendszertani csoportok kihalásához vezethetnek, míg az emberben megnövelik a rákos megbetegedések kockázatát és szaporodásbiológiai rendellenességeket okozhatnak.

Uniós projekt

A Szent István Egyetem Halgazdálkodási Tanszéke 2011 januárjától vesz részt egy, az Európai Unió 7. keretprogramja által támogatott projektben (CytóThreat: Fate and effect of cytostatic pharmaceuticals in the environment and the identification of biomarkers for an improved risk assessment on environmental exposure, azonosító: 265264), amelynek célja a citosztatikumok hosszú távú környezeti hatásának felmérése. A pályázat vezetője a szlovén Nemzeti Biológiai Intézet (Nacionalni Inštitut za Biologijo, NIB), és 9 intézmény, illetve cég vesz részt benne Szlovéniából, Magyarországról, Olaszországból, Horvátországból, Ausztriából, Spanyolországból és Szerbiából. A pályázati partnerek a fent említett bonyolult téma egy-egy szegmensét vizsgálják egymással szoros együttműködésben. A Halgazdálkodási Tanszék 6 kutató kolléga képviseli, feladatuk ebben a pályázatban a különböző citosztatikumok rövid- és hosszú távú hatásainak vizsgálata a zebradánió (*Danio rerio*) fajban mint modellállatban.

A zebradánió napjaink ideális kísérleti szervezetévé vált, amit több szerencsés tulajdonságának köszönhet, amelyekkel még

Dr. Urbányi Béla tanszékvezető

az emlős modellállatok sem versenyezhetnek. Kis egyedi mérete lehetővé teszi, hogy nagy egyedsűrűségben neveljük, korlátozott helyen. Rendkívül szapora, 3 hónapos korában ivarérett, és egyetlen ivás alkalmából 150–200 ikraszemet is képes lerakni. Az átlátszó ikrahéjon keresztül jól nyomom követhető az embrionális fejlődés, ami az emlős állatok anyaméhében értelemeszerűen nehezebben megoldható. Több ezer ismert mutációja és vonala létezik, amelyek lehetővé teszik széles körű alkalmazását a tudományos kutatás számos területén. Gerinces szervezet lévén, a zebradánió végzett kísérletek eredményeiről megbízható következtetéseket lehet levonni a hasonló vizsgálatok fejlettebb gerincesekre, így az emberre gyakorolt hatására is. Ugyanakkor, a gerincesek törzsfejlődésének legalsó fokán álló halfajban olyan vizsgálatok is elvégezhetők, amelyek a fejlettebb gerincesekben lehetetlenek. Végül, vízben élő szervezetként, érzékenyen reagál a környezetbe a szennyvizeken keresztül jutó szennyező vegyületekre és anyagokra, azt megváltozott életműködésével és viselkedésével jelzi is.

Új utakon

Ez utóbbi tulajdonságát készül kihasználni a fent említett projekt is. A Szent István Egyetem kutatói által vállalt feladatok közé tartozik a kiválasztott citosztatikumok rövid távú (akut) hatásainak vizsgálata mind a zebradánió embriókon, mind a kifejlett egyedekben. Ezeket a vizsgálatokat magyar és nemzetközi szabványok, illetve a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD, amelynek hazánk is tagja) által közzétett irányelvek szabályozzák, így végrehajtásuk már tanszékünkön is rutínmunkát jelent. Különleges kihívást jelentenek ugyanakkor a hosszú távú hatást vizsgáló kísérletek, amikor a vegyületek hatását a célszervezetben két generáción keresztül (4 hónapig) kell megfigyelni.

Zebradánió

Az ilyen kísérletekre nem léteznek a fent említettekhez hasonló irányadó dokumentumok, így a tanszék kollégáinak kell megalkotniuk, és a megfelelő technikai figyelemmel lefolytatniuk azokat. A vizsgálatok során nem csak a vegyszerek szélsőséges (az állatok pusztulását okozó) hatását vizsgálják (a fent említett szabványok csak ezt írják elő), hanem azok szövetspecifikus, az egyes szervrendszerekben megfigyelhető károsítását is. Ez utóbbiban a Halgazdálkodási Tanszék munkatársai szorosan együttműködnek az ilyen szövetszintű hatások számszerűsítésében nagy gyakorlattal rendelkező szlovén és horvát pályázati partnerekkel.

A Szent István Egyetem részvételét ebben a pályázatban elsősorban az utóbbi öt évben végrehajtott módszeres és tudatos infrastruktúra-fejlesztés tette lehetővé, ami pedig a Halgazdálkodási Tanszék sikeres pályázati tevékenységének az eredménye. Ennek köszönhetően volt lehetséges 2006 végén, annak az olasz gyártmányú zebra-dánio-tartó rendszernek a beszerzése, amely nélkül lehetetlen feladat volna a kísérletekhez szükséges egyedszámú vizsgálati hal előállítás. A rendszer 3, illetve 7 literes műanyag haltartó edényekből áll, amelyek hat, egyenként 50 db 3 literes edény tárolására alkalmas állványon helyezkednek el. Az állványok egy központi vízkezelő egységgel állnak összeköttetésben, amely a rendszerben keringő víz mozgatóján túl szabályozza annak hőmérsékletét, pH-értékét és vezetőképességét, azaz azokat a környezeti tényezőket, amelyeknek meghatározott értékek között kell mozogniuk a halak optimális fejlődéséhez.

Négy év

A rendszer elhelyezésére szolgáló helyiségnek szintén különleges követelményeknek kellett megfelelnie: az ablakokat befalazták, hogy a halak számára optimális fényklimát lehessen biztosítani mesterséges megvilágítással, a nagy hőingadozások kiküszöbölésére légkondicionáló berendezést szereltek a helyiségbe, és még olyan jelentéktelennek tűnő részletekre is odafigyeltek, mint a minden irányból a lefolyók felé lejtő padló, ami megakadályozza a víz összegyűlését, és az így létrejött pangó vizekben a kórokozók, baktériumok telepének kialakulását. Az így kialakított haltartó rendszer keltette fel a már említett szlovén intézetben dolgozó *Dr. Metka Filipič* professzorasszony érdeklődését és vezetett ahhoz az elhatározáshoz, hogy a tervezett európai uniós pályázatban a tanszék mint pályázati partner részt vegyen.

Az induló projekt szokatlanul hosszú, négy éves időtartamra nyert 2,582 millió euró támogatást, amelyből a Szent István Egyetem 224 ezer euróban részesül. A pályázattal kapcsolatos információ mindenki számára megtekinthető a www.cytothreat.eu honlapon.

Dr. Urbányi Béla, Dr. Horváth Ákos

A Halászati Tudás

A hazai halászati ágazat páratlan lehetőség előtt áll, mivel a tervek szerint még az idén, az érintettek lehető legszélesebb konszenzusán alapulva, mintegy 4,7 millió euró támogatással átfogó, 5 éves ágazati innovációs program készül, melynek elsődleges célja a halászati termékpiac szereplőinek hazai és nemzetközi versenyképességének javítása.

Az Európai Halászati Alapról szóló 1198/2006 (2006. július 27.) Európai Tanácsi rendelet, valamint a Nemzeti Halászati Stratégiai Terv (NHST) alapján készített és elfogadott magyar Halászati Operatív Program (HOP) 3. tengelyéhez kapcsolódóan egy olyan program kidolgozása folyik, amely széles szakmai konzultáción alapul és minden érdekelt véleményét egyaránt figyelembe veszi. A megvalósítandó program (Közösségi Halászati Tudás Transzfer Program 2010–2015) a HOP 3. tengely alábbi (közös érdekeket célzó intézkedéseivel, illetve alintézkedésekhez kapcsolódik:

- 3.1.: Kollektív akciók (a termelői szervezetek támogatásának kivételével),
- 3.2.: A vízben élő állat- és növényvilág védelméért és fejlesztéséért célzó intézkedések,
- 3.4.: Kísérleti projektek.

A program célja

A cél egy olyan átfogó program megtervezése és megvalósítása a teljes, 2015-ig tartó időszakra, amely több egymással összefüggő alprogramból, illetve projektből áll, így biztosítva ezek egymást erősítő hatását. Ezzel biztosítható, hogy az erőforrások ne aprózódjanak zét egymástól független ún. kis projektekre, valamint kiküszöbölhető az

esetleges párhuzamosságok a megvalósuló tevékenységek és kapacitásfejlesztések terén.

A program szükségessége

Sajnálatos tény, hogy a hazai halászati szektor innovációs készsége alacsonynak mondható, amire nem mentés, hogy ez a gazdaság más szektoraiban is alapvető probléma. Az is igaz ugyanakkor, hogy nem, vagy csak részben állnak rendelkezésre azok a korszerű gyakorlati eredmények (mintaprojektek), informatikai technológiatranszfert segítő innovációs szolgáltatások, átfogó szaktanácsadási szervezetek és módszerek, amelyek enyhíthetnék a fentebb vázolt problémákat. Mindezek miatt a magyar Halászati Operatív Program nem nélkülözheti az átfogó, rendszerszerű szaktanácsadási és technológiatranszfer elemet, mert különben fennáll az a veszély, hogy a beruházásokra és technológiafejlesztésre fordítható forrásokból nem a K+F eredmények alkalmazásán alapuló olyan fejlesztések valósulnak meg, amelyek lényegesen javítanák a halgazdálkodók hazai és nemzetközi versenyképességét. A HOP céljait követve a programon belül projektek fognak létrejönni a szakmai készségek korszerűsítéséért, a hatékony szakta-

Transzfer Program az ágazat fejlesztéséért

nácsadásért és a technológiatranszferért, az ágazati információbázisért és -áramlásért; az élelmiszerbiztonságért és nyomonkövetetőségért, valamint a vízben élő növény- és állatvilág védelméért.

Jogszabályi háttér

Az Európai Halászati Alap-rendelet (EHA 1198/2006.) a kollektív intézkedések területén olyan szélesebb körű közös érdekeket célzó intézkedéseket támogat, melyek túlmutatnak az egyes vállalkozások közvetlen érdekein, azaz egyidejűleg több kedvezményezettje vagy szélesebb célcsoportja van. Ugyancsak ide tartoznak az olyan közös érdekű intézkedések, amelyeket maguknak a megvalósítóknak vagy a termelők nevében fellépő szervezeteknek, vagy egyéb, a tagállam által elismert szervezeteknek az aktív támogatásával hajtanak végre.

Pénzügyi háttér

A program HOP szerinti teljes támogatási kerete 4,7 millió euró (jelenlegi árfolyamon közel 1,3 milliárd forint), mely összeg 75%-a az Európai Unió Halgazdálkodási Alapjából (EHA), 25%-a pedig a Magyar Kormány hazai társfinanszírozásából származik. A program alapesetben 100%-os vissza nem térítendő támogatással valósítható meg, azonban előnyt jelent, ha a leendő pályázók saját erőit is biztosítanak. Az EHA-rendelet értelmében a program utófinanszírozású (tehát a felmerült és elszámolható költségekre a támogatást az elszámolás után lehet leválasztani) azonban – figyelembe véve a lehet-

séges pályázók gazdasági helyzetét – a HOP Irányító Hatóság célja, hogy lehetőség szerint előleg is igénybe vehető legyen.

Az eddigi tervezési folyamat

A lehető legszélesebb körű ágazati konszenzus kialakítása miatt a program főbb tartalmi elemeit (alprogramjait) több interaktív workshop keretében egyeztettek a termék-pálya meghatározó szereplőivel, és az ágazati érdekképviseleti szervezetekkel (MAHAL/MASZ), valamint a Halászati Tudományos Tanáccsal. A 2011. március elején kezdődött, igen intenzív tervezési és egyeztetési folyamat első lépéseként Szarvason, a HAKI-ban tartott megbeszélésen kialakultak a program főbb tevékenységi területei, az alprogramok, valamint előzetes javaslat született az indikatív keretfelosztásra. A második átfogó workshopra Rétimajorban, az Aranypony Zrt., a harmadikra Gödöllőn, a Szent-István Egyetem Halgazdálkodási Tanácsa szervezésében került sor. Ezúton is köszönjük az ágazat nevében a remek szervezést és vendéglátást!

A program elemei

Bár a program még messze nem végleges, de az már látható, hogy mely területeken mutatkozik fejlesztési igény. A főbb programelemek (alprogramok) és tartalmuk az alábbiak:

Specifikus elemek:

1. Természetes vízi halászati szempontból fontos élőhelyek fenntartható fejlesztése (ívó és halbölcső helyek rehabilitációja, fenntartható halgazdálkodási modell kidolgozása és tesztelése, vízszennyezést előrejelző informatikai monitoring pilotrendszer, mintaterületek halállományának átfogó monitorozása);

2. Innovatív fejlesztések az akvakultúrában (ez a legtöbb témát felölelő programelem, érinti a genetikai, takarmányozási, tartástechnológiai, halegészségügyi, halfeldolgozási, de ezen túlmenően megújuló energetikai és környezetvédelmi területeket is);

3. Természeti erőforrásokat kímélő/fenntartó akvakultúra technológiák kidolgozása és tesztelése (invazív és élőhelyidegen halfajok negatív környezeti hatásainak csökkentése, tógazdasági technológia optimalizálása, alternatív technológiai elemek kialakítása és tesztelése, tógazdasági technológia-monitorozó program).

Horizontális elemek:

1. Stratégiai keretek (a program arculati elemei, külső és belső kommunikációja, az innovációs igények ágazati felmérése, a programelemek megvalósulásához kapcsolódó eredményességmérés);

2. Átfogó termék-nyomonkövethetőségi politika és -rendszer (ennek kidolgozása, majd önkéntes alapú kísérleti bevezetése és promóciója);

3. Elektronikus aukciós rendszer (internet alapú elektronikus aukciós rendszer kialakítása és kísérleti bevezetése);

4. Információ és technológiatranszfer (ágazati információs központ és szaktanácsadási hálózat létrehozása, hazai és nemzetközi kooperációs tudás- és technológiatranszfer-hálózat kialakítása és projektek megvalósítása, partnerkapcsolatok kialakítása és tapasztalatsere);

5. Szakmai ismeretek és készségek fejlesztése (új képzési módszerek és eszközök, hazai és külföldi iskolarendszereken kívüli szakmai képzések, hallgatók és szakemberek nemzetközi rendezvényeken való részvételének támogatása az innovációs eredmények nemzetközi megismertetése céljából);

6. Halegészségügyi horizontális alprogram (tógazdasági és természetes vízi halállományokat károsító kórokozók monitorozása, valamint KHV-vírusra való szűrése, monitorozása).

Jelenleg a többször egyeztetett program elemeinek (alprogramok) és ezek szakmai tartalmának a véglegesítése folyik, mely már alkalmas a végső ágazati egyeztetésre. Végső soron a Halászati Operatív Program (HOP) Irányító Hatósága dönti el, hogy mit használ a szakmai szervezetek által beterjesztett programból. A tervek szerint a megvalósításban a halászati ágazat, illetve termék-pálya érintett szereplői fognak közösen – konzorciumi formában – együttműködni.

Stündl László

HORGÁSZOK FIGYELEM !

2011. április 01-től kiadásra kerül a BALATON - MAHAL együttes horgász területi engedély

Ára: 40.000 Ft

Megvásárolható a MAHAL székházában
1126 Budapest, Vöröskő u. 4./B

Bővebb információ Schmidtné Vizi Hajnalnál
tel: +36 1 3557019 mobil: +36 30 3108978

www.magyarhal.hu

Halgazdálkodás és közhasznú tevékenység

Januári lapszámunkban írtunk legutóbb a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. tevékenységéről, ám ekkor még Varga László ült a vezérigazgatói székben. A szakmát, de gondoljuk, Varga Lászlót is – enyhén szólva – kellemetlen meglepetésként érte a hír, hogy február elsejével felmentették a vezérigazgatói tisztségéből, s március elsejétől Puskás Zoltán veszi át a cég irányítását. Nos, a váltás megtörtént, így Puskás Zoltánt – aki nem ismeretlen sem a Balaton partján, sem a halas szakmában – kérdeztük a cég stratégiájáról, gazdálkodásáról.

• **Vezérigazgató úr, ismerve, és nem felelevenítve a múltat, úgy érzi, hazaérkezett?**

– Nos, nem is tudom, ezzel az érzéssel, gondolattal nem foglalkoztam még. Tény és való, más ez a cég, mint amelyet elhagytam. A Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt.-t azért hozták létre 2009 augusztusában, hogy túlélje az addigra keletkezett csődhelyzetet, és a balatoni halászati tevékenység, úgymond, tovább folytatódjék, s megmeneküljön. A cég tulajdonképpen jogutódja a több mint százéves múlttal rendelkező Balatoni Halászati Rt.-nek.

• **Ugyanakkor sokkal több az új elvárás a céggel szemben, mint korábban...**

– Így igaz. Azt is mondhatnám, hogy a cég halászati tevékenysége igen szűk teret kapott, s már nem ipari, kereskedelmi célú halászatot folytatunk, hanem halgazdálkodást végzünk. A cég kiemelten közhasznú társaság, nonprofit tevékenységet folytat. Állami támogatással vagy anélkül, de lényegében közhasznú a társaság, ebből adódóan a nonprofit jelleg is meghatározó. A halgazdálkodást pedig úgy kell elképzelni, hogy ezt a tevékenységet is alárendeljük a turizmus céljainak. S ebbe a horgászturizmus maximálás kiszolgálását is beleértjük, így a munkánk része az állomány szabályozó halászat végzése, az idegenhonos halfajok lehalászása, visszaszorítása (ebben kiemelt szerepet kap a busa, az angolna, illetve ezüstkárász, amur, törpeharcsa kifogása, amelyek horgász szemmel nem tartoznak az értékesebb halfajok közé). Ezen kívül továbbra is feladatunk a balatoni haltelepítés, éves szinten ez 350 tonna ponty kihelyezését jelenti. Az eredeti telepítési tervben 250 tonna 2–3 nyaras ponty kihelyezése szerepel, melyet a cég 2003. évtől kezdődően kétszer 50 tonna hal kihelyezésével emelt meg. Ezen kívül süllő, csuka kihelyezést is végzünk. A haltelepítések május első napjaiban megkezdődtek, elsőként 30 tonna piaci pontyot

helyezünk ki, és 30 tonna kétnyaras pontyot.

• **Amikor elvállalta a felkérést a vezérigazgatói posztra, nyilvánvalóan volt elképzelése a munkát illetően. Elárulná, hogy mi volt ez?**

– Az elképzelésemhez társult az a kihívás, hogy magyar, halászatban jártas szakembernek – ha nevezhetem így magam – mindenkor nagy kihívás a Balatonon igazgatni a halgazdálkodást. Kétségtelen tény – ahogy ezt már a beszélgetés elején is elmondtam – hogy a klasszikus értelemben vett gazdálkodási tevékenység háttérbe szorult, de halászatot továbbra is folytatni kell a Balatonon, s a haltermelésre is szükségünk van. Enélkül ugyanis a Balaton amúgy is törekény ökológiai egyensúlya felbomlik, ami beláthatatlan következményekkel jár a halállomány, a vízminőség, és mindezek alapján a turizmus szempontjából. A haltermelést a kezelésünkben lévő tógazdaságokban végezzük, hiszen az a cél, hogy a telepítendő halat saját berken belül termeljük meg. Más egységáron tudjuk megtermelni saját tógazdaságban a halat, mint ha szabadpiacon szereznénk be.

• **Ez igaz, de maradt-e ehhez a tevékenységhez elegendő kapacitásuk?**

– Nem maradt. A társaság úgy alakult meg, hogy saját tógazdaságként egyedül a földvári tógazdaság maradt meg, 20 hektárral. Ehhez a balatonszárszói horgásztavat vehetjük még, mintegy 30 hektárral, de ez már nem termelő tó. Örököltem tehát egy állapotot, amely arról szól, hogy bizonyos haszonkölcsön-szerződés keretében visszabéreljük a halászati zrt.-től a balatonlellei, irmapusztai és a buzsáki tógazdaságot. Így valamivel 400 hektár fölötti az a terület, ahol gazdálkodunk, termelünk. A kölcsönszerződés hátultöjje, hogy így nem tudunk pályázni uniós támogatásokra, mivel ez nem minősül saját gazdaságnak, és bérleménynek sem.

• **A tulajdonos, amely a Nemzeti vagyongazdálkodó Zrt., s amely átadta a kezelési jogot a Balaton-felvidéki Nemzeti Parknak, miért nem hozza olyan helyzetbe a céget, hogy a gazdálkodás körülményei realissá, megoldhatóvá váljanak?**

– Úgy érzem, hogy ez az akarat a tulajdonosokban meg lenne, de a vagyongazdálkodást a Balatoni Zrt. végzi, így a korábbi ha-

Névjegy

Puskás Zoltán tulajdonképpen hazajött a balatoni céghez. A vezérigazgató 1996-ban végzett a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen az agrár- és a halászati mérnök karon. A diploma megszerzése után a Balatoni Halászati Rt.-nél kapott állást. Itt végigjárta a ranglétrát, hiszen az első ősszel együtt szakolta a halat az idénymunkásokkal Balatonlellén, Irmapusztán. Aztán előrelépett kereskedelmi ügyintézőnek, majd kereskedelmi vezetőnek. Gönczy János akkori vezérigazgató bízott a fiatal, feltörekvő szakemberben, s termelési igazgatónak nevezte ki. Innen a feldolgozó üzem vezetését vette át, ez az időszak 2007-ig tartott. Tizenegy évi balatoni munka után váltott, és szinte naptári pontossággal töltött el négy évet Gyomaendrődön, a Körösi Halértékesítő- és Halfeldolgozó Szövetkezetben. Itt a halfeldolgozó üzemet irányította, de három éven keresztül a szövetkezet elnöki posztját is betöltötte. A balatoni évek alatt egyébként újabb két diplomával gazdagodott: a Budapesti Külkereskedelmi Főiskolán a logisztikai szakot, a Kaposvári Egyetemen a halászati szakmérnöki szakot fejezte be sikeresen. Két gyermek édesapja.

lastavakkal is ő rendelkezik. Az általunk kölcsönszerződéssel bérelt tavakon egyébként állami jelzalog van, a tulajdonos kölcsönére, s a mai pénzügyi helyzetben kevés esély van e jelzalog állami kivásárlására (megközelítően egymilliárd forintról van szó). Ráadásul csak a Nemzeti Földalap tudná – a jelzalogkölcsön rendezése után – nekünk haszonbérbe adni az említett tógazdaságokat. A balatoni halgazdálkodás jövője tehát attól függ, hogy van-e saját tenyészanyagú utánpótlása, van-e saját tógazdasági hétérték? Ugyanakkor a két tógazdaság kevés, mert itt nem lehet 350 tonna pontyot előállítani, hiszen 200 tonna termeléséhez elegendő a vízfelület. Saját termelésből, áruhalat csak a saját boltok ellátására tudok elképzelni, hosszú távon. A mostani tógazdasági szerkezet sajnos kicsit torz, s ezen mindenképpen változtatni fogunk, mivel jelenleg háromnyaras pontytermelésre álltak be a gazdaságok. Tudományos kutatások is megerősítik, hogy a kihelyezett hal felének kétnyarasnak kell lennie, mert így tudnak a balatoni táplálékláncban helyet kapni. Visszatérve az idegen fajok eltávolítására: a busa, az angolna egyértelműen életteret von el az őshonos fajoktól. A nagytűbusz már nem csak fitoplanktonnal táplálkoznak, hanem a zooplanktont is kiszűrik. Ettől is nőnek olyan nagyra, de így egyértelműen konkurencsei a kisebb testű pontynak, a keszeg fajoknak. S a busa mellé felsorakozik az angolna is.

• Mi lehet a cég életében a kitorési pont?

– Nehéz kérdés. A társaság kiemelten közhasznú, állami tulajdonú nonprofit társaság, amelyet arra kényszerítettek, hogy piaci alapon éljen meg. Ez óriási elmentmondás, hiszen rengeteg kötelezettségünk van, igen sok elvárásnak kell eleget tennünk, miközben a feltételek nem éppen kedvezőek. A kitorési pontokat persze mi is keressük, de például ha a Balaton környéki halsütődék működtetése nyereséges lett volna, akkor a maszek világ már rég benépesítette volna a partot. Nos, mi mégis úgy gondoljuk, hogy a hal, a balatoni hal egészséges étel, a busa is az, s a magyar konyha része lehet ismét. Éppen az interjú napjára kaptam meghívást a Balaton-fejlesztési Tanács ülésére, ahol elmondtam, hogy kötelező fenntartani az állományszabályozó halászatot például a busa esetében, mert a természetes pusztulás következtében is károsodhat a környezet. De ne arra költünk pénzt, hogy a havária-helyzeteket megoldjuk (a busatemeteket lehalásszuk), hanem szadjunk elébe az eseményeknek. Ezért hirdettünk meg egy kampányt, amelynek mottója: „Együk ki a busát a Balatonból”. A busa legyen ott minden Balaton-parti halsütőben, s ennek érdekében nyitunk céges halboltokat is. Siófokon már megnyitottunk – frekvenciált helyen – egy halboltot, teljes felszereléssel, friss hal kínálattal. Már most vannak mindennap visz-

szatérő vevőink, de látszik, hogy az embereknek nincs pénzük. Ugy csinálunk napi 40–50 ezer forintos forgalmat, hogy alig van olyan vevőnk, aki ezer forint fölött vásárolna. De a visszajelzések is azt mondták velem, hogy a halboltok nyitását folytatni kell, mert igény van rá, és a sok kicsit is meg kell becslünk.

• Ugy érzem, hogy a múlttal is szembe kell néznie: a balatoni halsütődékben hekket árultak rántva, sütvé, ön pedig a balatoni halat szeretné eladni.

– Természetesen. De nem könnyű. Magam is találkoztam olyan halsütőssel, aki azt bizonygatta, hogy ezt a hekket aznap reggel fogták ki a Balatonból.

• Rossz helyen mondta...

– Sajnos hétköznapi téma ez is. Visszatérve a kitorési pontokhoz: a cég marketingeszközöket is felhasznál a forgalom, árbevétel növeléséhez. Alternatív horgászati lehetőségeket kínálunk. Akkor, amikor balatoni horgászturizmusról beszélünk, sokan leegyszerűsítik a témát a mi cégünk tevékenységére. A horgászturizmus nem csak a halgazdálkodásból, horgásztatásból áll, ez jóval több szereplős történet. Azzal, hogy megnyitottuk a három horgásztavunkat – Siófok-Törek, Szárszón, Buzsákon – nagyon is odafigyelünk arra, hogy hirdessük ezeket a horgászvizeket. Vissza szeretnénk hozni a hajóról horgásztatást is, mert ez is jó üzlettel válhat.

• S van-e üzleti lehetőség a közhasznú tevékenységekben?

– A közhasznú tevékenységnek sajnos nincs nyereségtartalma ebben az esetben. Az állományszabályozó halászat, a tavaszi haltetemgyűjtés, a halórzés nem profittermelő tevékenység.

• Terveztek-e egyéb programokat?

– Természetesen. Ahová meghívunk, oda elmegyünk. Rendezünk horgászversenyeket, részt veszünk a Balaton környéki önkormányzatok, helyi szervezetek által szervezett eseményeken. Minden programra nyitottak vagyunk, s nyitottak vagyunk a helyi szervezetekkel való tárgyalásra is. Nemrégiben tárgyaltam a helyi horgászszervezetek képviselőivel és meggyeztünk, hogy a kölcsönös bizalom jegyében hosszú távon együttműködünk: a telepítéseken elvárjuk a horgászok képviselőit, napi kapcsolattartásra törekszünk, mert csak így cáfolhatjuk meg azt a közhitelt, hogy a Balatonban nincs hal. Holott ez nem igaz! A horgászok maguk dicsekszenek a jó fogásaikkal, a rapsicok rendre kifogják a süllőt. Sajnos a Balatonon divattá vált szidni a halászatot. Túl vagyunk egy – remélem, mérföldkőnek számító – bírósági tárgyaláson. Két rapsicot fogtak el a rendőrök és a halőrök, akik 360 kilogramm harcsát gereblyéztek, s példa értékű elsőfokú ítélet született: egy év négy hónap letöltendő börtönbüntetést és a vitorlás elkobzását szabta ki a bíró. A feljelentések, a tettenérések, a hálók összeszedése gyakorlatilag

A Zalai Hírlapban olvastuk

Tucatnyi kétméteres harcsát gereblyézett össze két orvhorgász a Balatonon. Nem jártak sikerrel; egyikük a vízi rendőrt is megtámadta, de a végén bilincs kattant a csuklóján.

Lefoglalták a halakat, a tizenkét darab kapitális harcsát a Balatoni Halászati Zrt. keszthelyi telepére szállították, ahol kiderült: az összsúlyuk 333 kilogramm, az összértékük pedig 541 ezer forint. A rendőrök házkutatást is tartottak, lefoglaltak közel két kilométernyi hálót, s több, az esetenél is használt hármas horoggal felszerelt horgászbótot.

A balatoni gereblyezés ügyében ítélet született! J. L. és T. I. szabadlábon védekező vádlottakat a bíróság – egyebek mellett – lopás büntetésben és átlatkinzás vétségében is bűnösnek találta, ezért halmazati büntetésként letöltendő börtönbüntetésre ítélte. Emellett az elkövetéshez használt, lefoglalt horgászszerszökök valamint a vitorlás elkobzását is elrendelte. Az ítélet nem jogerős.

mindennapos témák itt a Balatonon, s ebben is sokat segíthetnek a horgászok.

• De a cégnek erősítenie kellene a halórzés területén.

– Ez is igaz, de ebbéli tevékenységünk gyengíti az a helyzet, hogy a halőrök azok, akik áprilisban, májusban, júniusban – amikor megjelennek a haltetek –, a helyszínen vannak és az elhullott haltetemetek összegyűjtik. Sajnos ilyenkor elvonjuk őket a halóri munkától, s ezzel is a rapsicoknak kedvezünk... Ezért kértük a part menti önkormányzatokat, hogy segítsenek ebben a munkában, mégpedig közmunka-program keretében. Mi felajánlottuk, hogy zsákokat adunk, s a zsákokat adott időpontokban, túrájártak szerint begyűjtjük. A halórzés és haltetembegyűjtés éves költsége eléri a 60 millió Ft-ot, amit a cégünk nem tud kigazdálkodni.

• Végezetül: két hónap elteltével hogyan látja a jövőt?

– Egy olyan üzleti tervet állítottunk össze, amellyel év végére megpróbáljuk a cég tevékenységét nullás szaldóra kihozni. Ehhez viszont az szükséges, hogy azokat a tevékenységeket, amelyek veszteséget okoznak, költségvetési pénzből kompenzálják. Amennyiben ez nem valósul meg, akkor semmi mást nem tudunk tenni, mint hogy bízunk a magas vízállásban, mert csak így tudjuk az angolnát kifogni, és a régi „lemez” szerint a Balatonon ebből lehet nyereséget termelni. De ez nem jelent stabil gazdálkodási hátteret. Éves szinten mintegy 100 millió forintra volna szükség a kompenzálásra, így a cég hosszú távon fennmaradhatna.

Hajtun György

16. BAJAI HALFŐZŐ FESZTIVÁL

2011. július 7-10. (csütörtök-vasárnap)

Baja, Szentháromság tér, Petőfi-sziget, Belváros

Baja a halászlé fővárosa. Az országban itt fogyasztják a legtöbb halat. Egy mesziről érkezőnek különösnek tűnik, hogy Baján ünnep (de sok hétköznap is) elképzelhetetlen halászlé nélkül. Ezt a Duna-parti várost a halból, vöröshagymából, őrölt piros paprikából, cseresznyepaprikából, meg persze vízből készülő és gyufatésztaival kínált étel tette világhírűvé. A recept tulajdonképpen pofonegyszerű, most is ugyanúgy készül, mint ahogy régen a bajaiak ősei, a vízimolnárok kitalálták azt. Az arányokra és a folyton lobogó tűzre azért érdemes odafigyelni! Baja nemzetközileg is ismert, a rekordok könyve által is jegyzett halfőző fesztiválja egy valódi fieszta: a halászlé és a barátság dicsérete július második szombatján. Az egész 1996-ban kezdődött, akkor a várossá nyilvánítás 300. évfordulójára 300 helyett végül több mint 400 bográcsban főztek egyszerre halászlévet. 2000-ben már kétezer bogrács sorakozott a belvárosban, s a lelkesedés azóta sem csökkent, évről-évre megközelítőleg kétezer helyi és vidéki főző vendégeli meg barátait ízletes halászléjével. A fesztivál napjainkra négynapos programsorozattá nőtte ki magát, de a főzés napja továbbra is a szombat. **Idén már tizenhatodszor.**

www.bajaihalfozofesztival.hu
www.baja.hu

